

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Peetri jõe maastikukaitseala kaitse-eeskiri“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseaduse“ (RT I 2004, 38, 258; 53, 373) § 10 lõike 1 ja § 11 lõike 1 järgselt on Vabariigi Valitsusel õigus määrusega võtta ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord. Kavandatava Peetri jõe maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 13. märtsist 1959, mil ENSV Ministrite Nõukogu võttis korraldusega nr 331-k kaitse alla maastiku-üksikelemendi Peetri jõe liivakivipaljandi. Lisaks sellele on 30. märtsil 1962 Võru RSN Täitevkomitee otsusega nr 33 „Looduskaitse ja kultuurimälestiste kaitse korraldamisest Võru rajoonis“ võetud täiendavalt kaitse alla maastiku üksikelement Peetri jõe liivakivikallas. Vastavalt „Looduskaitseaduse“ § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni kehtestatakse „Looduskaitseaduse“ alusel uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Võrumaa keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Pille Saarnits, eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, „Looduskaitseadusele“ vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis Keskkonnaministeeriumi spetsialist Aadu Niidas (tel 626 2875). Eelnõu keeletoiemataja on Enel Ormus (tel 6262 906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna jurist Andres Kruus (tel 6262 870).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala eesmärk on Peetri jõe devoni liivapaljanditega tüüpilise sätkoru ning selle ümbruses maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurimaastiku, Eestis ainulaadsete devoni lubjakivi paljandite, haruldaste ja kaitset väärivate koosluste, EÜ Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18) I lisa liigi – väike konnakotka (mis on ühtlasi I kategooria kaitsealune liik) ning EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse: jõed ja ojad (3260 – ^sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi lisale), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga kasvukohad (6510), vanad loodusmetsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad) (9180), lammi-lodumetsad (91E0); harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*); rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), paksukojalise jõekarp (*Unio crassus*).

Kaitseala on tsoneeritud nelja sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse. Sihtkaitsevööndid on vajalikud taimharulduste elupaiga kaitsenõuete ja metsakoosluste looduslikuma arengu paremaks tagamiseks. Sihtkaitsevööndeid on neli, kuna planeeritavad tegevused, mida näeb ette kaitsealale koostatav kaitsekorralduskava, on mõnevõrra erinevad ja leiavad kavas käsitlemist vööndite kaupa.

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Telkida ja lõket teha võib kaitseala valitseja ettevalmistatud kohtades. Õuemaal on lubatud telkida ja lõket teha omaniku loal. Rahvaüritusi selleks ettevalmistamata kohtades võib korraldada kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel. Väljaspool teid on lubatud sõita järelevalve ja päästetöödel, valitsemisega seotud töödel, metsatöödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel. Kaitsealal on lubatud

jahipidamine, välja arvatud Villike sihtkaitsevööndis 1. märtsist kuni 31. septembrini. Kalapüük on lubatud, välja arvatud Peetri jõel.

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja pool-looduslike koosluste säilitamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalikud tööd, tee-ehitus, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd, metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas, ning teadustegevus. Villike sihtkaitsevööndis on keelatud inimeste viibimine 1. märtsist kuni 31. septembrini, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel ning mööda teed sõitmine.

Kaitseala piiranguvööndis on majandustegevus lubatud. Keelatud on uute veekogude rajamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara ja maa-ainese kaevandamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine, uue maaparandussüsteemi rajamine ja uuendusraie (välja arvatud turberaie). Kaitseala valitseja nõusolekul võib püstitada uusi ehitisi, kaasa arvatud ajutisi ehitisi.

Kaitseala tüübiks on valitud maastikukaitseala, kuna suurem osa kaitsealast asub eramaal ning on või on olnud mõjutatud inimtegevusest. Päris looduslike koosluste osakaal on väike ja neile on võimalik tagada kaitse tsoneeringuga kehtestatud piirangutega.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid kaitseväärtusi ja kaitse-eeskirja tsoneeringule ja kaitsekorrale koostatud eksperdiarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud sellises ulatuses, et need tagaks kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitseresüüm seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Peetri jõe maastikukaitseala pindala on 497 hektarit, sellest eramaad 315,2 hektarit, jätkuvalt riigi omandis olevat maad 62,6 hektarit ja riigimetsamaad 119,19 hektarit.

3. Maaomanike seisukohad

Vastavalt „Looduskaitseaduse“ § 9 kohasele kaitse alla võtmise menetlusele saadeti 35-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule teated tähtkirjaga. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse kaitse-eeskiri kinnisasja omaniku poolt kooskõlastatuks.

Toomemäe kinnistu (2,7 ha) omanikul Erki Pettail puuduvad rahvastikuregistris elukohaandmed, seetõttu avaldati tema jaoks teade üleriigilise levikuga ajalehes (Postimees). Avalikustamise kaudu saadi teada omaniku aadress, kuhu saadeti ka kiri (tähtitud kirja kviitung lisatud). Lilleoru kinnistu (3,1 ha) maaomanik Jaanus Rootsi ei ole temale rahvastiku registris avaldatud aadressil saadetud kirja kolmel korral vastu võtnud (lisatud tähtitud kirja kviitung koos kinnise ümbrikuga). Luhtmaa kinnistu (26,4 ha) maaomanik Helvi Soosaar on surnud ja tema maa on pärimata. Kiri saadeti tõenäolisele pärijale Leho Soosaarele (tähtitud kirja kviitung lisatud).

17. augustil 2004 toimus kaitse-eeskirja avalik arutelu, kus osales 5 inimest, kellest nelja maad asusid kaitsealal. Kohalviibinud inimestest oli kaitseala moodustamise vastu vaid üks, kellele selgitati kaitseala vajalikkust ning põhjuseid, miks tema maad ei saa välja arvata moodustatavast alast.

Oma arvamuse on esitanud 1 maaomanik, kes helistas Võrumaa keskkonnateenistusse ning ütles, et jääb kindlaks oma 2002. aastal avaldatud arvamuse juurde. 2002. 31. jaanuari kiri lisatud.

	Maaüksus	Pindala (ha)		Märkuse sisu	Tulemus
		Kokku	Kaitseala 1		
1.	Kõo-Jaanuse 49301:003:1200	2,1	2,1	Ei nõustu kaitse-eeskirjaga, kuna tema kinnistul ei asu ühtegi vaatamisväärsust. Soovib raiuda küttepuid oma tarbeks. Soovib sauna ehitada uude kohta.	Ei ole võimalik arvestada, kuna kinnistu asub osaliselt jõel ja jõeorul, mis moodustab terviku. Küttepuude valikuline raiumine jääb võimalikuks kuna osa maast asub piiranguvööndis. Piiranguvööndis on ehitamine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Peetri jõe maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud „Looduskaitseaduses“ esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige Euroopa Ühenduse Nõukogu looduslike elupaikade ning fauna ja floora kaitse direktiivile 92/43/EMÜ ja Euroopa Ühenduse Nõukogu loodusliku linnustiku kaitse direktiivile 79/409/EMÜ. Peetri jõe maastikukaitsealale jääv ala on Vabariigi Valitsuse 2004. a 05. augusti korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" punkti 290 kohaselt määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.

Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" (RT I 1999, 10, 155; 2001, 24, 133, 93, 565; 2002, 44, 283) § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Peetri jõe maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ja seda käsitleva eksperdiarvamuse on kiitnud heaks Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Võrumaa Maavalitsus ja Mõniste Vallavalitsus. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega.

Märkuse tegija	Märkuse sisu	Tulemus
Rahandusministeerium	Eelnõu § 4 lõikes 1 sisalduv viide määruse § 9 lõikele 2 tuleks asendada viitega määruse § 8 lõikele 2	Märkusega arvestatud
	Eelnõu § 6 lõiked 2 ja 3 kehtestamiseks puudub vajadus, kuna need kordavad looduskaitseaduse § 14 lõiked 2 ja 4.	Märkusega ei ole arvestatud eelnõu parema arusaadavuse huvides

Villu Reiljan
Minister

Annika Velthut
Kantsler